

Internkontroll og tilskuddsforvaltning

Kommunesamling Nordland 26. og
28. september 2022

Lars Petter Mauseth (foto)

Landbruksdirektoratet
Eanandoalldirektoráhtta

Hva oppnås når kommunene har intern kontroll?

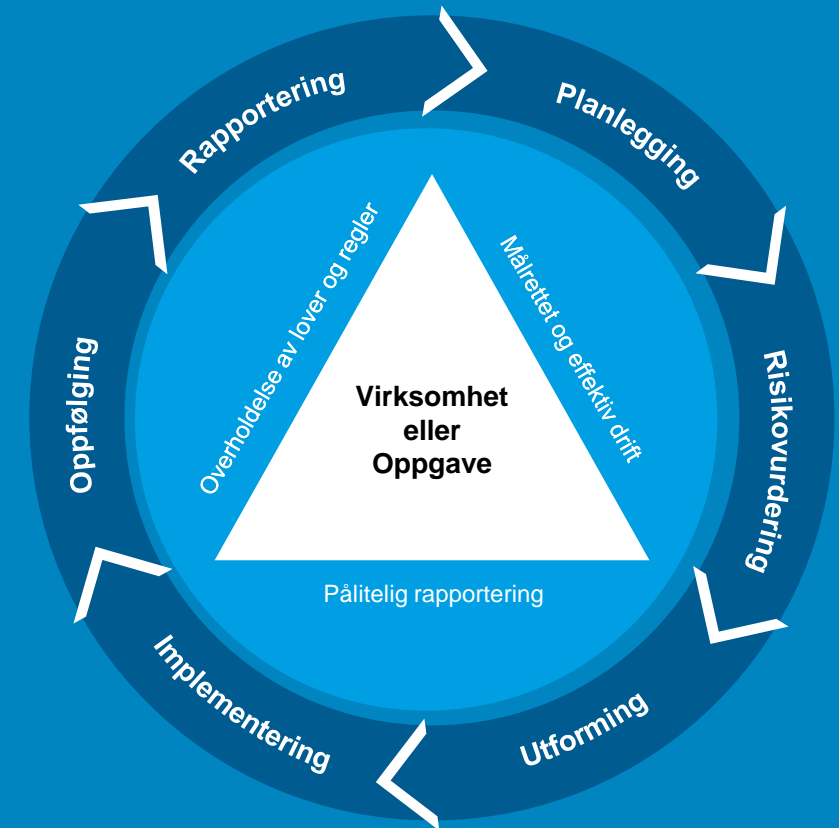
Forventninger

Hva ønsker du å lære mer om i dag?

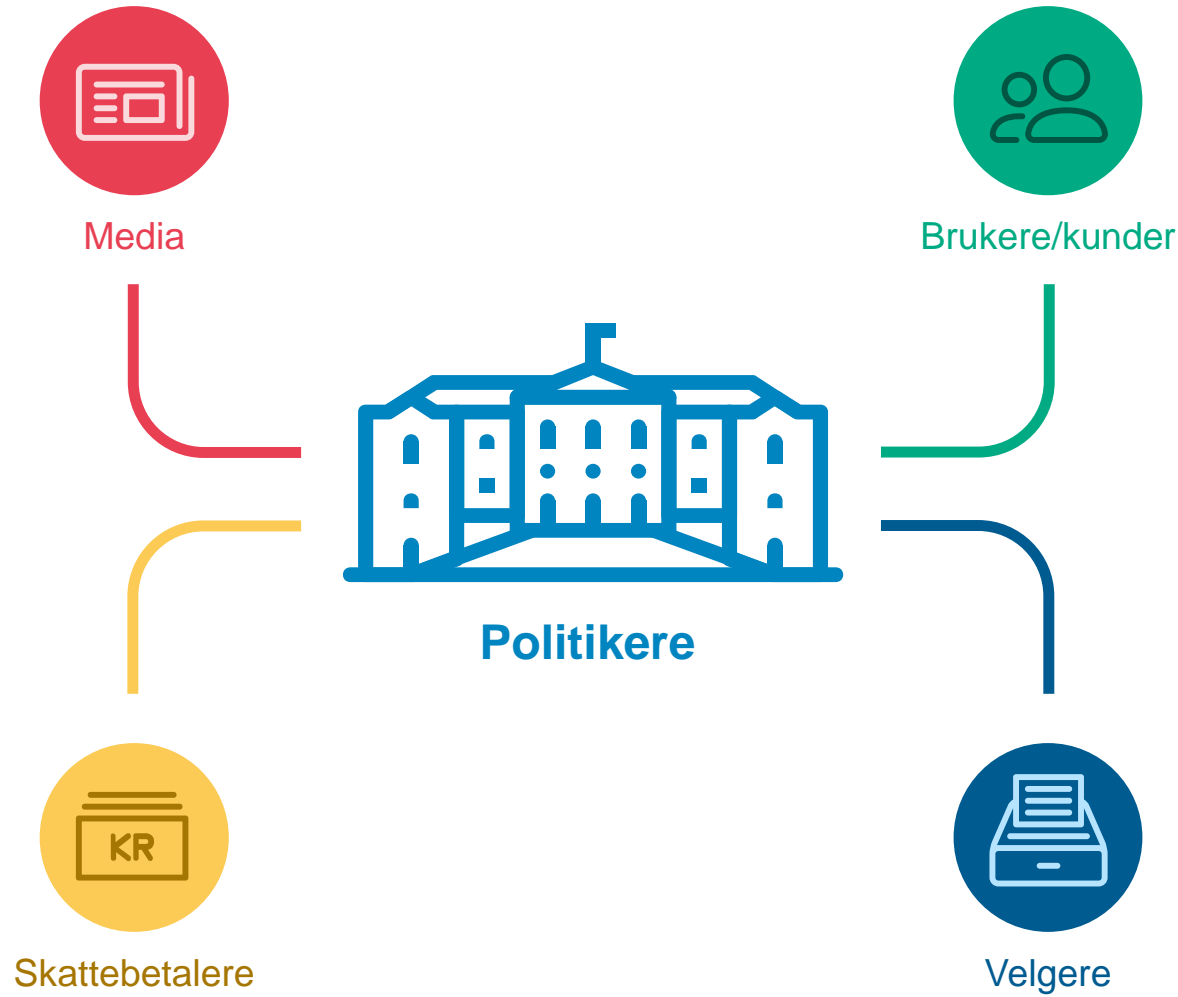
Hva er internkontroll?

Internkontroll er en **prosess**, gjennomført av virksomhetens **ledelse** og **ansatte**, som er utformet for å gi **rimelig sikkerhet** vedrørende måloppnåelse innen følgende områder:

- *Målrettet og effektiv drift*
- *Pålitelig rapportering*
- *Overholdelse av lover og regler*

- *Hva skal vi ha kontroll med?*
Virksomheten – Oppgaver; tilskuddsforvaltning – dispensasjoner, søknadsmottak mv

Internkontroll i det store bildet

Demokrati
Rettsikkerhet
Faglig integritet
Effektivitet
Åpenhet
Legitimitet
Tillit

Forvaltningsverdiene

Demokrati

- Folkestyre, åpenhet, gjennomføre Stortingsvedtak

Rettsikkerhet

- Legalitet, grundighet, likhet, kontradiksjon, forholdsmessighet, saklighet, etterprøvnbarhet, domstolskontroll

Faglig integritet

- Faglig kunnskap, faglig skjønn, faglig uavhengighet og objektivitet

Effektivitet

- Gjøre tingene riktig, gjøre de riktige tingene, prioriteringer

Reglement for økonomistyring i staten

§ 2 Virkeområde

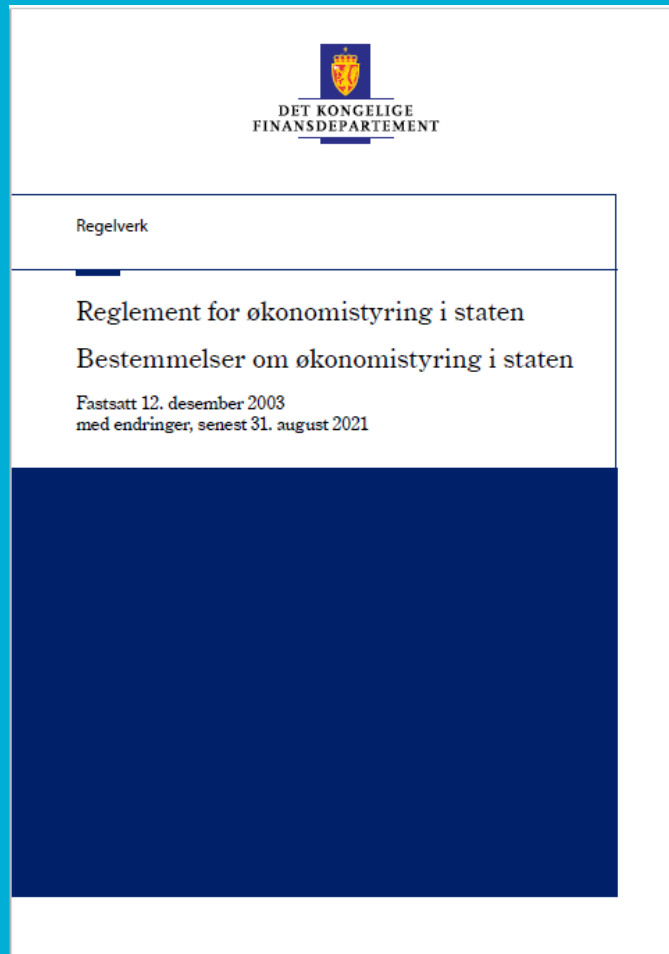
Reglementet gjelder for:

a) aktivitetene i statlige forvaltningsorganer

b) styring og oppfølging av statlige forvaltningsorganer og andre som har fått delegert forvaltningsmyndighet

c) forvaltningen av statlige tilskudds-, stønads- og garantiordninger

d) styring og oppfølging av statens eierinteresser i statsaksjeselskaper, statsforetak, særlovselskaper og andre selvstendige rettssubjekter som staten eier fullt ut, samt selskaper der staten er deleier

Delegert forvaltning

- LMD har delegert ansvar og myndighet ved tilskuddsordningene.
- Vedtaksmyndigheten er delegert i forskrifter
- LMD har instruksjonsmyndighet – hvordan delegert myndighet skal utøves
- Ldir: regnskapsfører, utbetaler, saksbehandlingssystem, utfyllende instruksjon og veiledning, kontroll av statsforvalters etterlevelse.
- SF: Informerer kommunene om økonomiske rammer, veileder kommunene, kontrollerer kommunenes etterlevelse
  - ✓ Alle vi utfører oppgaver på vegne av LMD, Ldir rapporterer til LMD
  - Ldir må sikre at statsforvalter og kommunen har en forsvarlig forvaltning og har intern kontroll

Intern kontroll – med hva?

- Det å ha intern kontroll er sentralt for å oppnå tillitt
- Kommunen må klargjøre:
  - Hvilke oppgaver ved tilskuddsordningen har kommunen ansvar for å utføre
  - Hvilken myndighet har kommune
  - Hvilket regelverk/mål/krav gjelder

Statsforvalteren i Nordland

Vår dato:
25.01.2022

Vår ref:
2022/4

Deres dato:

Deres ref:

Andøy kommune
Postboks 187
8483 ANDENES

Saksbehandler, innvalgstelefon
Åsa Hellem, 75 54 78 83

Forventningsbrev med kommunenes oppgaver på landbruks- og reindrifts-området i 2022 med rammer for kommunens forvaltning av statlige tilskuddsordninger

I dette brevet informerer Statsforvalteren om forventinger til kommunens forvaltning på landbruks- og reindriftsområdet. Her får kommunens politiske og administrative ledelse samt saksbehandlere oversikt over kommunenes ansvar. Rammer for tilskuddsordninger, der kommunen fatter vedtak, ligger i vedlegg 1.

Forventningsbrevet bygger på Kommunal- og moderniseringsdepartementet (KMD) sitt tildelingsbrev og hovedinstruks for 2022 til Statsforvalteren.

Bakgrunnsinformasjon:

[Jordbruksavtalen 2021 – 2022](#)

[Reindriftsavtalen 2021 – 2022](#)

Kommunen er landbruksmyndighet

Kommunene er førsteinstans i forvaltningen av de fleste lover og tilskuddsordninger på landbruksområdet. Kommunen skal være en aktiv landbrukspolitisk aktør ved å bruke juridiske, økonomiske og administrative virkemidler. De landbrukspolitiske virkemidlene skal forvaltes i tråd med nasjonale og regionale mål for landbrukspolitikken og tilpasses lokale forhold. Kommunen skal legge vekt på både å utvikle det tradisjonelle landbruket og oppmuntre til nye næringer. Landbruket skal bli innlemmet i annet samfunns-, planleggings- og næringsutviklingsarbeid.

Statsforvalteren er førstelinje for reindriftsforvaltningen. Kommunene har likevel et ansvar for å sikre reindriftens arealgrunnlag gjennom sin arealforvaltning, samt bidra til dialog mellom reindriften og landbruket for å hindre konflikter.

Statsforvalteren veileder og kontrollerer

Statsforvalteren vil målrette kommunedialogen og gi likebehandling, rettsikkerhet og kvalitet i lov- og tilskuddsforvaltningen større oppmerksomhet. Kommunedialogen er også viktig for bedre å ivareta landbrukets og reindriftens arealinteresser, inkludert jordvernet.

Intern kontroll – hvordan?

- *Hvordan organiserer og planlegger vi arbeidet*
- Basert på risiko og vesentlighetsvurderinger:
  - Etablere systemer og rutiner som beskriver hvordan oppgavene skal gjøres
  - Ansvar, myndighet og roller defineres
  - Hvilke prioriteringer som skal gjelde
  - Tidsfrister
- Eksempler
  - Hvordan habilitet skal sikres og håndteres
  - God arbeidsdeling, dvs. dele ansvaret på flere enn en

Internkontroll hos tilskuddsforvalteren (kommunen)

For å sikre korrekt saksbehandling, skal tilskuddsforvalteren ha etablert systemer, rutiner og tiltak som blant annet har til hensikt å forebygge, avdekke og korrigere feil og mangler

Tiltakene skal bidra til å sikre korrekt

- ✓ registrering av faste data
- ✓ søknadsbehandling, herunder dokumentasjon av fastsettelse av tilskuddsbeløp
- ✓ registrering av vedtak om tilskudd
- ✓ utbetaling av tilskudd til rett mottaker og til rett tid
- ✓ registrering i regnskapet
- ✓ behandling av dokumentasjon fra tilskuddsmottakeren

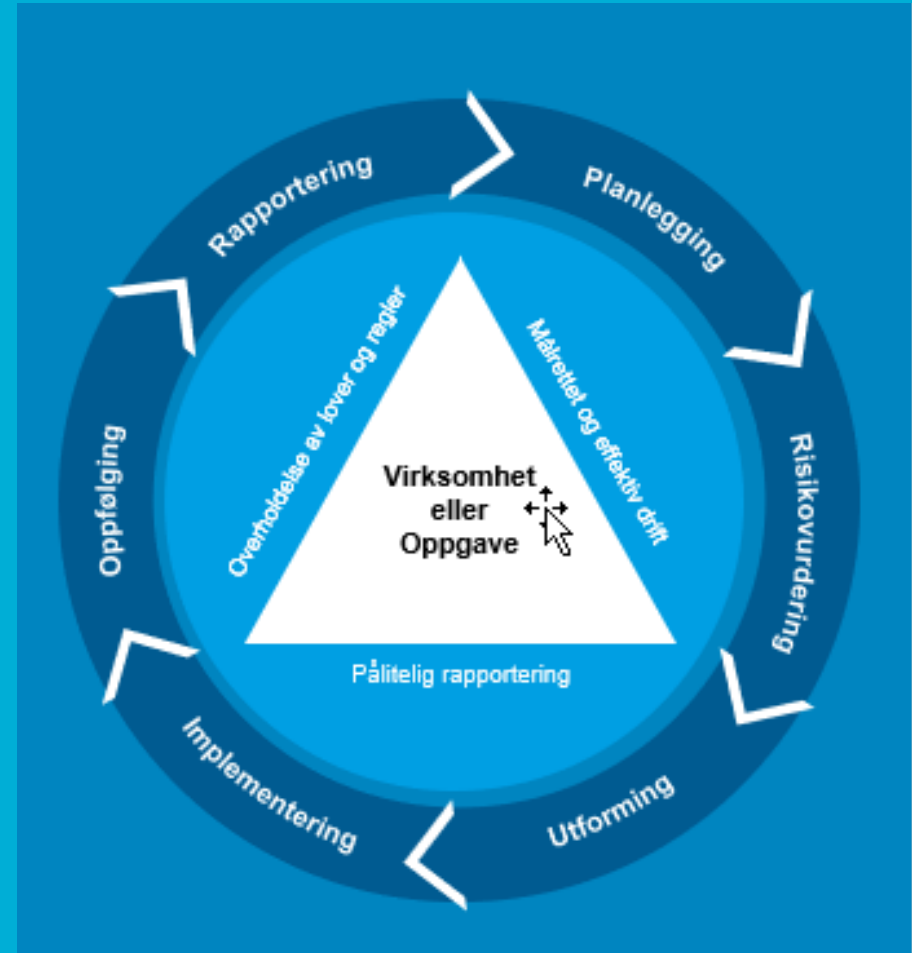
Dokumentasjon

- Internkontrollen skal kunne dokumenteres
- Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres

Intern kontroll – en kontinuerlig prosess

- Det er ikke et datasystem man kan kjøpe
- Start med det enkle
- Dokumenter prosesser og risikovurderinger
- Gjør det til ditt eget
- Effektiv intern kontroll = kontroll som er dynamisk og endres

Oppsummert

- Hvorfor skal vi ha intern kontroll
- Hva er intern kontroll med tilskuddsforvaltning
- Hvordan få intern kontroll
- Hva er godt nok
- Dokumentasjon av intern kontroll

Landbruksdirektoratet
Eanandoalldirektoráhtta

Kontroll av søknadsdata

- Hva er tilstrekkelig?

Forventninger til temaet

Krav

- Sammenhengen mellom forvaltningslovens krav til saksbehandlingen av tilskudd og Reglement for økonomistyring i staten.

Disposisjon

Tema

1. Saksbehandlingsreglene i forvaltningsloven
2. Sentrale rammer for utforming og forvaltning av tilskudd
3. Økonomiregelverkets krav til tilskuddsforvaltning
4. Saksbehandlingen i praksis – Innspill
5. Oppsummering

Saksbehandlingsregler i forvaltningsloven

➤ Kapittel II. Om ugildhet

- § 6 om habilitetskrav

➤ Kapittel III. Almindelige regler om saksbehandlingen

- § 11 om veiledningsplikten
- § 11 a. om saksbehandlingstid
- § 11 d. om krav til nedtegning av opplysninger
- §§ 13 flg om taushetsplikt
- §§ 14 og 15 om pålegg om å gi opplysninger, og gransking

➤ Kapittel IV. Om saksforberedelse ved enkeltvedtak

- § 16 om forhåndsvarsling
- § 17 om forvaltningsorganets utrednings- og informasjonsplikt

➤ Kapittel V. Om vedtaket

- § 23 om skriftlighet

➤ Kapittel VI. Om klage og omgjøring

Forvaltningslovforskriften utdyper flere av bestemmelsene i loven

Saksbehandlingsregler i forvaltningsloven

Utredningsplikten i § 17 første ledd første punktum:

Forvaltningsorganet skal påse at saken er så godt opplyst som mulig før vedtak treffes

- Utredningen skal skje i forkant av vedtaket
- Forvaltningen må ha tilstrekkelig grunnlag for å fatte et vedtak
  - Vilkårene i lov eller forskrift er utgangspunktet for utredningen
  - Kravet til grundighet i utredningen avhenger av blant annet sakens art og faktiske muligheter innenfor akseptabel tids- og ressursbruk

Økonomiregelverkets krav til tilskuddsregelverk

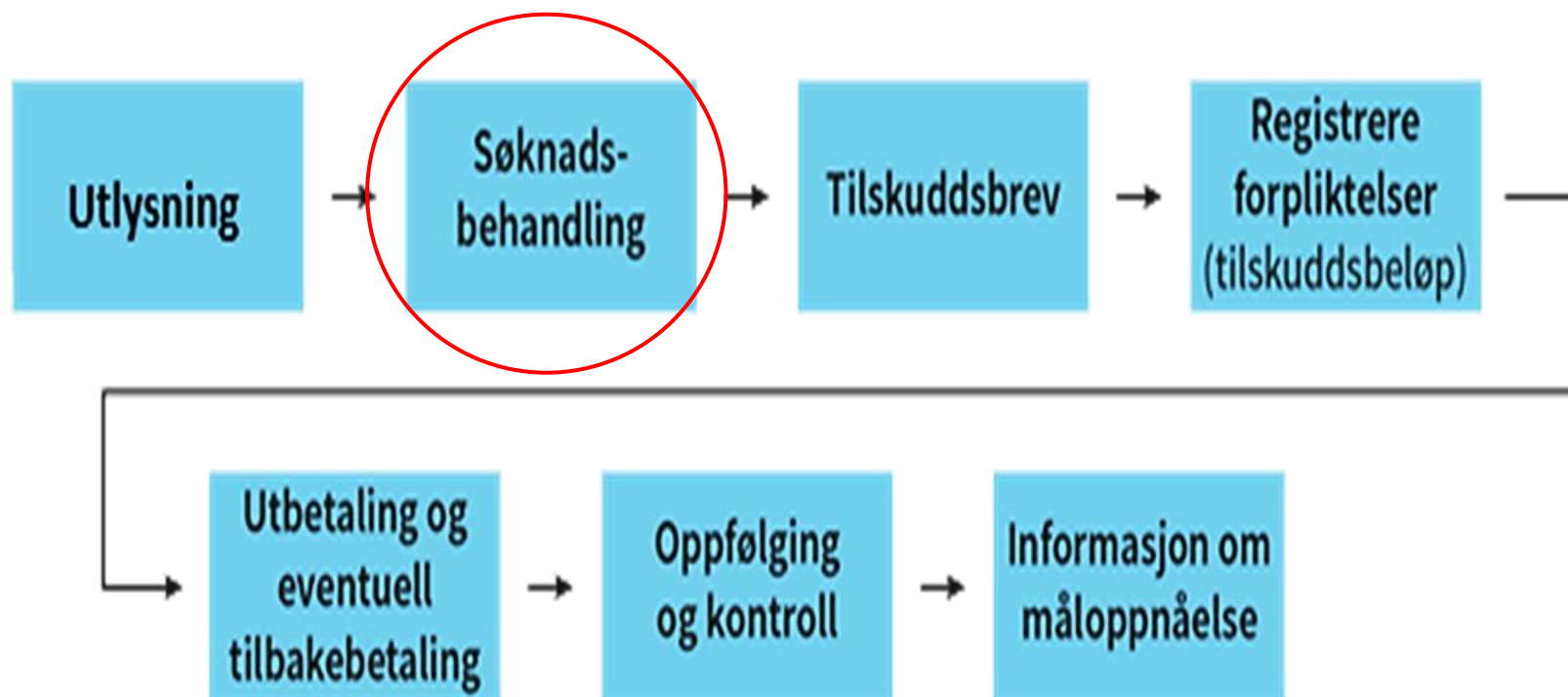
Utforming av en tilskuddsordning – ØB kap 6.2

Fem hovedelement i en tilskuddsordning

- a) Mål og målgruppe for ordningen
- b) Kriterier for måloppnåelse
- c) Tildelingskriterier
- d) **Oppfølging og kontroll**
- e) Eventuell evaluering

Departementet skal utarbeide et opplegg for kontroll med opplysninger som legges til grunn for tildeling eller inngår i etterfølgende rapportering, jf. pkt. 6.3.8.

Forvaltningen av statlige tilskudd – en oversikt

Økonomiregelverket krav til oppfølging og kontroll

ØB 6.3.8

Tilskuddsforvalter skal:

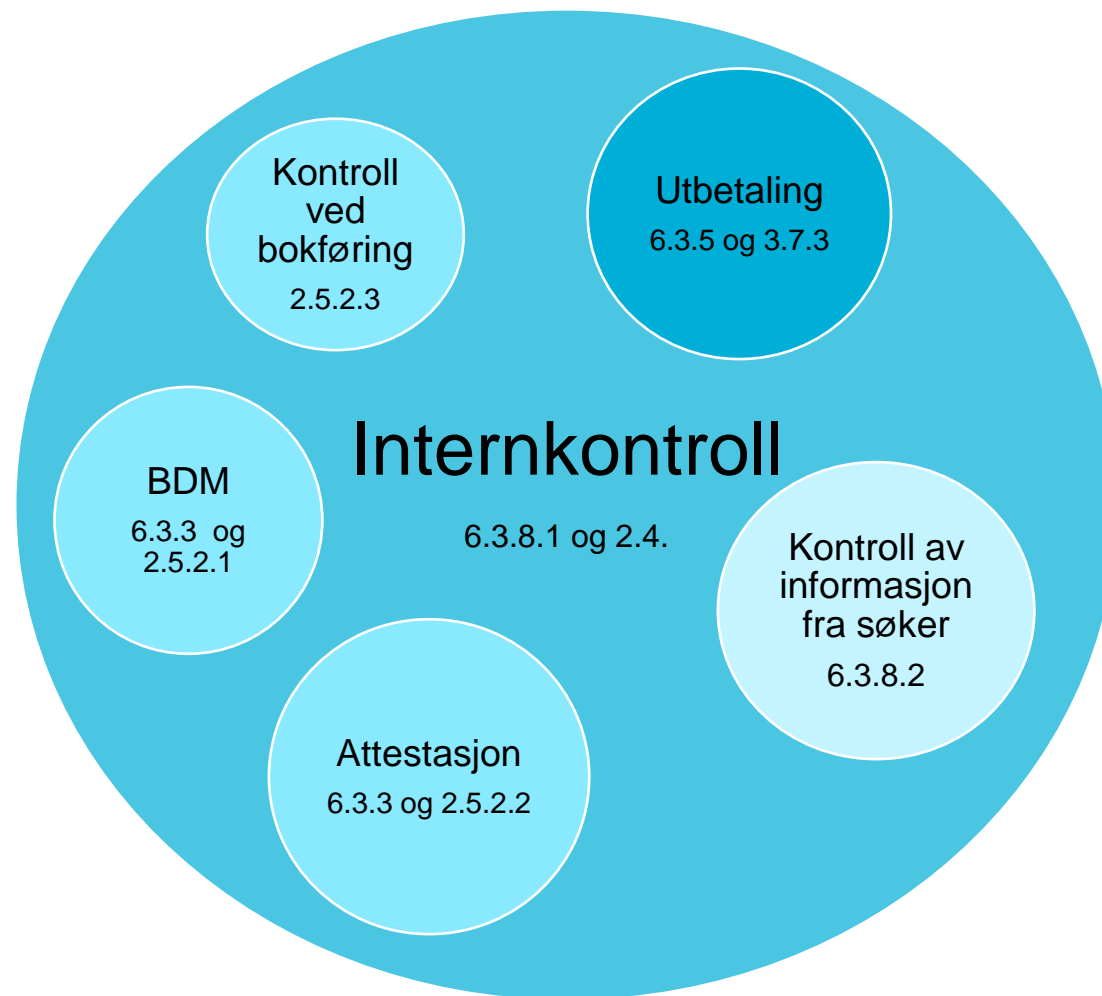
- Etablere internkontroll
- Kontrollere informasjon fra tilskuddsmottaker
  - Informasjon som har betydning for søknadsbehandlingen
  - Evt kontroll av rapport som tilskuddsmottager sender inn senere om måloppnåelse

Økonomiregelverket krav til kontroll av informasjon fra tilskuddsmottakere

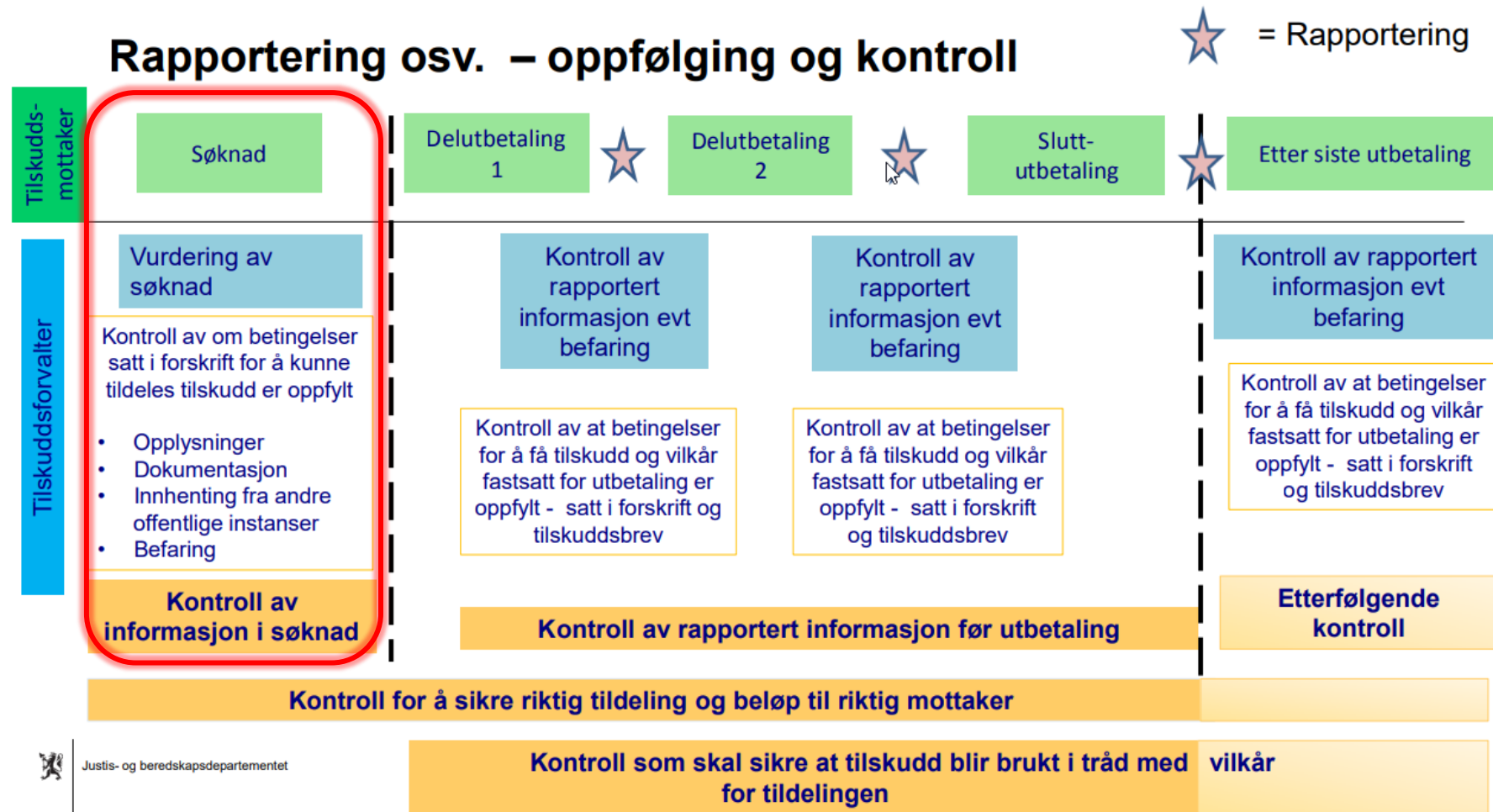
- 1) kontrollen skal tilpasses den enkelte tilskuddsordningen og målet med den
- 2) kontrollen skal ha et rimelig omfang i forhold til nytten og kostnadene ved kontrollen
- 3) kontrollpunkter skal fastsettes på bakgrunn av risiko
- 4) gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte

Sammenheng i Reglementets krav til kontroll

Oversikt

Justis- og beredskapsdepartementet

Utredning og kontroll i søknadsbehandlingen

1. Kontroll av formelle krav til søknaden (formaliakontroll)

- Er saksbehandler inhabil i forhold til søker?
- Har søker søkt innenfor eventuell søknadsfrist?
- Har søker levert all dokumentasjon?

2. Utredningen av søknaden

- Har saksbehandler vurdert om søker oppfyller fastsatte betingelser for å komme i betraktning? (såkalte skal –krav)
- Har saksbehandler gjort en vurdering og prioritering av søkere som oppfyller betingelsene i henhold til angitte kriterier?
- Har saksbehandler nok opplysninger for å avgjøre søknaden og fastsette tilskuddsbeløp?
- Er det avklart at innvilgelsen av tilskuddet ikke er i strid med andre lovkrav?

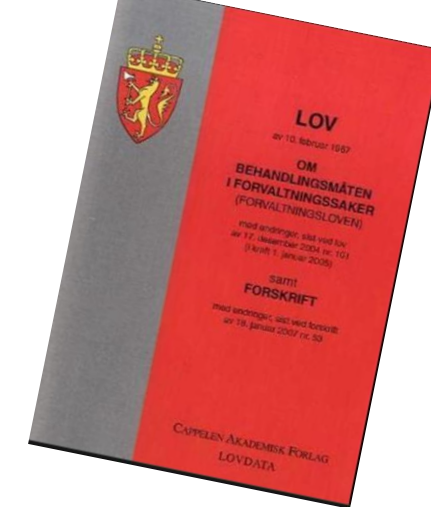
Hvordan er det hos dere; spørsmål, refleksjoner eller kommentarer ?

Økonomiregelverket

- Plikt til å kontrollere opplysninger fra søker som har betydning
  - Kartlegge risiko for feil og uregelmessigheter
  - Kontrollere ut fra kost/nytte
- Gjennomførte kontrolltiltak skal dokumenteres på en tilfredsstillende måte
- Krav til tilskuddsbrev

Oppsummering

Forvaltningsloven

- Stiller krav til saksbehandlingen på flere områder
- Må ha tilstrekkelig grunnlag for en avgjørelse
  - Grundighet i utredning (og kontroll av opplysninger) ut fra en samlet vurdering
- Plikt til å veilede og informere søker
- Skriftlighet i saksbehandlingen
  - Muntlige opplysninger og befaringer skal nedtegnes

Dispensasjoner

- tilskuddsforvaltningen

Forventninger

Hva ønsker du å vite mer om når det gjelder internkontroll og dispensasjoner?

Dispensasjoner

- *Dispensasjon er fritagelse for i et enkelt tilfelle å følge et lovbud eller annen bindende forskrift, for eksempel bygningslovgivningen. Dispensasjon gis av vedkommende myndighet.*
- Særlig tilfeller
  - Spesiell, forbigående årsak utenfor søkers kontroll som fører/har ført til at søker ikke oppfyller forskriftens vilkår.
- Sikkerhetsventil for spesielle situasjoner
  - Dispensasjon kan ikke gis i strid med formålet bak bestemmelsen/vilkåret

Hvem avgjør dispensasjonssøknadene

- Statsforvalter avgjør dispensasjonssøknadene
  - PT og AVL, RMP, Sykdomsavløsning og SMIL
- Unntak:
  - Tilskudd til tiltak i beiteområder, kommunen kan dispensere
  - NMSK – LMD kan dispensere

Hva kan det dispenseres fra?

- Adgang til å dispensere fra konkrete bestemmelser
  - Produksjons- og avløsertilskudd (SF)
  - Sykdomsavløsning (SF)
  - Tiltak i beiteområder (K)
- Adgang til å dispensere fra alle bestemmelser
  - RMP Nordland (SF)
  - SMIL (SF)
  - NMSK (LMD)
- Hva det kan dispenseres fra følger av forskriften og evt. jordbruksavtalen

Ordninger uten dispensasjonsadgang

- Tilskudd til tiltak i Utvalgte kulturlandskap i jordbruket og verdensarvområdene Vegaøyen og Vestnorsk fjordlandskap
- Dreneringstilskudd
- Vilkår som kommunen setter – ikke forskriftsfestet
  - Ikke behov for dispensasjon fra forskriften
  - Håndteres i tråd med forvaltningsverdiene

Kommunens rolle og oppgave

- Ingen formelle krav til dispensasjonssøknadene.
- Av praktiske hensyn er det hensiktsmessig at det foreligger noe skriftlig.
  - Fagsystemene kan ha maskinelle kontroller som veileder om behov for dispensasjon
- Veilede om dispensasjonsadgangen
- Motta og vurdere dispensasjonssaker
- Eventuelt sende videre til statsforvalter, gjerne med en vurdering
- SF må vurdere om det foreligger tilstrekkelige opplysninger osv.

Intern kontroll med dispensasjonsadgangen

- Etablere rutiner som sikrer
  - Etterprøvbar saksbehandling
  - Målet med ordningen
  - Likebehandling
  - + ?

Avkorting

Forventninger

Hva ønsker du å vite mer om når det gjelder internkontroll og avkorting?

Avkorting

- Har regler:
  - Produksjons- og avløsertilskudd
  - RMP Nordland
  - Avløsning ved sykdom
  - Drenering
- Har ikke regler om avkorting:
  - SMIL
  - Utvalgte kulturlandskap og verdensarv
  - Tiltak i beiteområder
  - NMSK

Grunn for å avkorte

- Når det er gitt feil opplysninger
- Ved brudd på regelverk
- Ikke overholdelse av frister for opplysninger (PT + RMP)

- Spesielt for PT (§ 4) – skal avkortes
  - Inngrep i kulturlandskap
  - Ikke har vegetasjonssone på mins to meter.

Intern kontroll med avkorting

- Skal sikre
  - Bestemmelsene følges opp
  - Likebehandling
  - Risiko og vesentlighet

Landbruksdirektoratet
Eanandoalldirektoráhtta

Takk for meg

Lykke til med kontrollarbeidet som skal sikre tillitt og legitimiteten til landbruksforvaltningen

www.landbruksdirektoratet.no

Oslo – Besøksadresse

Stortingsgt. 28
0161 Oslo

Alta – Besøksadresse

Løkkeveien 111-0301
9510 Alta

Steinkjer – Besøksadresse

Skolegata 22
7713 Steinkjer

Kontakt

Postboks 1450 Vika
0116 Oslo

Telefon: 78 60 60 00
postmottak@landbruksdirektoratet.no